

הפיצוץ יגליד, מפ"ם תתקיים!

זה נגמר. נקבל אתם למפלגה בלי קונצים. ואני אמונה כי חברות זאת לא זה בלבד שלא תגרע מתוכנה הציוני של המפלגה, אלא היא תיצור גשר בינינו ובין המיעוט הערבי, לטובתם, לטובת המדינה ולטובת הציונות.

מכ"י לוחמת נגדו

המעוט טוען שהרוב חותר לקראת התקרבות עם מכ"י וסנה. האם נכון הדבר?

היה זמן שיחס כל המפלגה למכ"י היה יחס ענייני. ססטנו אותם לפי מעשיהם. ורשמנו לפנינו שהם פנו לזמן מה עורף לעברם הפסיטי האנטי-ציוני מזמן הבריטים והמופתי.

בתקופה האחרונה, ביחוד אחרי משפט פראג, חלה נסיגה, ומכ"י נקטה קו של אנטי-ציונות פרובוקטיבית. היא, מק"י, מודיעה בעתונות הקומוניסטית בעולם שאנחנו מפלגה ריסור-מיסטית, נציגוליסטית. היא רואה בקיבוצים קורפורציה בורגנית. היא לוחמת נגדנו בכל האמצעים הפסולים. מחדש התחזקה בנו ההכרה כי דרכנו לעולם המהפכה נעשה בניגוד למכ"י, תוך מלחמה נגד הסלנותה, עקרותה ואיבתה ביחס לשאיפותינו הלאומיות בארץ. פשוט מאד, ביחס לקיבוץ גלויות.

אולם במידה שמכ"י לא תחבל בשיתוף פעולה הקיים עדיין בתנועת השלום, אנחנו נעשה הכל כדי להשליט בתנועה עממית זו יחסי שותפות הוגנת. עם הפנים אל הרחבת השותפות אל החוגים העממיים הרחבים ביותר, בלי הבדל השקפה פוליטית.

איך ישפיע הפיזוג עם האפשרות שז קואליציה בין מפא"י ומפ"ם?

המצב הבינלאומי, ופנית אמריקה לידידות עם הרודנים הערביים, זיון המדינות הללו לשם מטרת תוקפנות אנטי-סובייטיות, תוך סיכון שלומה של מדינת ישראל בתוך בדידותה, החזרת יחסים תקינים בין ישראל וברית המועצות, יצרו אירה הנותנת יסוד לתקווה כי ברבות הימים תוכשר הקרקע להסכם בין מפא"י ומפ"ם ולחזית משותפת שלהם בראש קואליציה פרוגרסיבית.

יגרים ונגבה יעודו!

במה הדברים אמורים? אילו היו כל חלקי מפ"ם שומרים על מקסימום של ליכוד. אנחנו משוכנעים גם עכשיו שרק מפ"ם מלוכדת מסוגלת באופן היעיל והמבטיח ביותר לנצל את המצב הבינלאומי הזה לקידום הסיכויים של החזרת השותפות בין שתי המפלגות, בראש קואליציה פרוגרסיבית. לצערנו, חברי אחדות העבודה שהיו מאוהבים בסיסמה של ממשלת-חירום, לא זו בלבד שלא הגיעו למסרתם, לא הציעו למטרה זו את מפ"ם כולה, אלא הרחיקו על ידי פעולתם הפלגנית את הסיכוי הזה. מפא"י בלי ספק תגלה פחות נכונות להיענות לדרישות מפ"ם לאחר הפילוג, מאשר לפני הפילוג. ואם אנשי אחדות העבודה יצטרפו לממשלה ללא ערבויות פרוגרסיביות, ויגיעו לשותפות בלתי-עקרונית, הרי את נפשם הם קובעים, כגוף עצמאי, מבחינה רעיונית ופוליטית.

אף על פי כן, אנחנו לא נחדל לחתור לשותפות כזאת בין מפלגות הפועלים. באחריות לשלטון במדינת ישראל, על יסוד הסכם עקרוני מינימלי.

מה דעתך על טענות המעוט כאילו הוא ער יותר לענייני בטחון מאשר הרוב?

עורבא פרח! עורבא פרח! מאז ימי יגרים ונגבה אנחנו צועדים בראש כספר ובנגב. הקיבוץ הארצי והרוב במפ"ם צועד בראש בהגנה על הגבול.

אינני מסכים בשום פנים ליתרון של איוה מספק מבחינת הכשרון ומבחינת מוסרית ומקצועית על גבי שמעון אבידן וחבריו כשם שאיני לא יכול להתכחש לתפקידו של מרכזי אניליבין וחבריו במלחמת הגיטאות. לא נהגנו להתקשה בשטח הבטחון על חשבון מי שהוא. אבל לא ניתן שמשוהו יתקשה על חשבוננו. כל חלקי מפ"ם יש להם אותו יחס אויבטיבי לענייני בטחון. וצורכי הבטחון קודמים לכל.

אנחנו מחנכים את הנוער לשרות בצבא-ההגנה לישראל ולחיליות מטרה וכשרונית. המפקדים שלנו, גם בזמן המשבר של פירוק הפלמ"ח וגם אחריה, פחות מכולם עזבו את העמדות בצבא. לא אחת ולא שתיים תבענו מהם שלא ינטשו עמדות וישארו על משמרתם.

אבל יש אקטיביזם בטחוני, המלווה יחס אחראי, שיקולים פוליטיים תוך אחריות למצבנו הקשה בין הגויים, תוך דאגה לכך שלא נחשוף את עצמנו לפני אויבים על ידי מעשים בלתי-שקולים, ובין גישה פוליטית שמתימרת להיות יותר סטרייטית אולם היא אינה אלא קצת יותר חרפתנית. יש גם שיקול שני. אין שתי דעות שיש להעניש את הרוצחים ולפגוע בהם, להדביק אותם ולפגוע בהם, שדם יהודי לא יהיה הפקר בישראל. אולם אנחנו נתונים במצב דיאלקטי כזה שהגנו חייבים, עם כל הנאמנות לצרכי הבטחון, לשקוד על כך שלא יבזבזו השכויים, הקלושים בלאו הכי, של הסכם שלום עם העמים השכנים, של פגישה לשם הסכם שלום עם העמים השכנים. למרות שהאופק הוא קודר, אסור שנסתמו את הגולל על הסיכוי הזה.

לכן, קח מזה וגם מזה אל תגיח את ירך. היה שוקד על נכונות בטחונית מקסימלית, תוך שקידה על כך שלא ייסתם הגולל על סיכוי של הסכם שלום עם העמים השכנים, אליו יש לחתור בכל המצבים.

שעות מעטות אחרי שפרץ הפיזוג הסופי במפ"ם קיבץ מאיר יערי, המנהיג המוכר של סיעת הרוב במפ"ם וחבר משק מרחביה, את עורך "העולם הזה" דראיון מיוחד שארך קרוב לשלוש שעות. להלן הדו-ה הסטנוגרפי המעט-ימלא של ראיון זה, שניתן במשרדי מרכז מפ"ם.

מר יערי, באיזו מידה יפגע הפיזוג, לדעתך, במפ"ם?

אין ספק שהמפלגה תהיה מצועה. אבל אני מאמין שהמפ"ם, ברובה המכריע, למעלה מ-60% וגם מ-70%, תהיה נאמנה לדגל. אני מאמין שהפעים יגלדו, למרות שונאבתי על שלמות המפלגה משך שש שנים וחצי, ובחודשים האחרונים גם במאמצי נפש לא יתארו. רציתי בשלמות המנהג החלוצי שהתרכז במפ"ם. רציתי להאמין שבהמשך הזמן, תוך היאבקות, תיעשה מפ"ם אריה לשמה ותהיה באמת מפלגה מאוחדת אבל לא קם הדבר.

מה הסיבה, לדעתך?

זה שנים ראו אנשי הקיבוץ המאוחד במפ"ם מפלגה של שני הקיבוצים הארציים, בתוספת פועלים בודדים המצפים לכל צד. הם חתרו להמוך את המפלגה למעין פדרציה, בה מנהלים שני קיבוצים ארציים את העניינים לפי הסכם, ולא כל כך על פי הכרעה דמוקרטית של עשרות אלפים חברים. משום כך אני מגיע למסקנה שעזבה את מפ"ם חטיבת לאחדות-העבודה, אבל מפ"ם, על פי המצע שלה, ודרך הבר צוע שלה, ושלחותה בעם ובמעמד הפועלים, שרירה וקיימת. וכשם שלאחר שאותו הכוח בדיוק עזב את מפא"י ומפא"י לא חדלה לראות את עצמה כמפלגת פועלי ארץ-ישראל, כך רשאים אנו עתה ביתר שאת, לאחר שהחטיבה הזאת עזבה אותנו, לשמור על תוכן מפלגת הפועלים המאוחדת.

כך שלא יחולו שום שינויים במפלגה?

לא אומר שהרוב טישטש את דעותיו בעניינים עקרוניים. לפני ועידת חיפה הציעה החזית את מצע יערי-צחקי. מצע

הערבים לא יאשרו בפרוודור

היתרה הרגשה כי עקב הויכוח במפ"ם טישטש הרוב במפלגה במידה רבה את דעותיו העצמי איות. באיזו מידה ישפיע הפיזוג על שינוי קו המפלגה?

לא אומר שהרוב טישטש את דעותיו בעניינים עקרוניים. לפני ועידת חיפה הציעה החזית את מצע יערי-צחקי. מצע

חיפה הוא מבחינה הגיונית המשך מצע זה, אם כי היה בו גם משום מצוי המשותף עם המעוט. ב-90% הוא נתקבל על פה אחד, ורק ב-10% היו עמדות מנוגדות. אבל זה לא היה על חשבון טישטוש עקרונות.

נכון כי דווקא בתקופה האחרונה אנחנו היינו מעוניינים להרחיק לכת כדי להציל את שלמות המפלגה ולחזר אפילו ויתורים מכאיבים, ביחוד בשטח חופש ליכוד. היינו מוכנים לחזר על הכרעת הרוב, וכן בשטח הליכה לקראת מפלגה טריטוריאליה, בשיתוף חברים ערביים. ויתרנו על ויכוח בשאלת מלחמה ושלום והסתפקנו במיצוי המשותף. אבל ביסוד לא ויתרנו על שום עקרון המתחייב ממצע המפלגה.

נכון שויתרנו מבחינה ארגונית על דבר מהותי ביותר, על העקרון הארגוני שנקבע בחיפה, של צנטראליזם דימוקראטי — — —

מה זה?

כלומר של ויכוח דימוקראטי תוך משמעת ומרות מוחלטת בכיוונו. הבלגנו על האנומליה החטיבתית. על זה כבר דיברתי לפני זה. קוינו כי חוץ היאבקות נהפוך את המפלגה למפלגה מאוחדת באמת.

ועתה, אחרי הפיזוג, אתם תגשימו את הדבר רים שויתרתם עליהם?

לא נותר על כך שהמפלגה תהיה עתה מפלגה מאוחדת, שתהיה מפלגה חלוצית-מהפכנית בתוכנה וגם בארגונה. היא תגשים, תוך שמירה על תוכנה הציוני החלוצי, גם את התביעות ביחס לחברים הערבים של מפ"ם.

אתם מאות החברים הערביים המקבלים את מצע המפלגה בחיפה ומזדהים בכנות עם שאפותינו הסוציאליזם והלאומיות, לא יישארו עוד בפרוודור. מפ"ם, זאת, על תוכנה המלא, הציוני-הסוציאליסטי-המהפכני, תקיים גם את צו"ח אחות עם ומאחת פועלים ותראה בחברי מפ"ם הערביים ששמרו לנו אמונים בתנאים הקשים ביותר, חברים מלאים.

כך שלא יחולו שום שינויים במפלגה?

מלבד סניפים ספורים, אולי שלושה בארץ, אולי יחד עם המעברות עוד שניים, בהם יש לאחדות העבודה רוב, הרי כל עשרות הסניפים של מפ"ם, בעיר ובמושבה, כולם שומרים אמונים למפלגה. יהיה משבר בתל-אביב, ואולי ברחובות ובעוד כמה סניפים, גם בחיפה ובהרצליה יתפלג מיעוט די רציני. אך עשרות סניפים בארץ יישארו במפ"ם בשלמותם.

בתנועה הקיבוצית היו משלמי-המסים למפלגה בקיבוץ המאוחד 5300 איש, בקיבוץ הארצי 12500 איש. לכן אין לי כל ספק כי רובה המכריע של המפלגה יישארו במפ"ם.

זאת היא פרישה של מעוט, מעוט, שפניו חזרה לאחדות העבודה מלפני האחדות.

הושמעה דעה שהמעוט הזה יחזור בסופו של דבר למפא"י. מה דעתך על כך?

הוא אנשים שאמרו: הבה וניפרד באופן חברי, למרות כל הצער. המנטליות שלי היא כזאת שהייתי מסכים לזאת. אולם עלינו לדון לפי הצרחתם שהיתה מוכנה לפרע, והשיתה להם בכיס עוד לפני הישיבה. היתה זאת הצהרה רצופה יציבות והסתה, כאילו לא ישבו איתנו שש שנים וחצי. היא יכולה להתחרות, אפילו על עלות על הסתת מפלגות יריבות ועיונות. לפי האקט הראשון על סף הפילוג, אינני מנבא לעצמי טובות בנוגע לקו התנהגותם.

הכרזתו הוא בדיהם!

ישנן שתי אפשרויות תיאורטיות, האחת היא שהם ירצו, לאחר הפילוג, להיות יותר מפ"ם מאשר אנחנו, ויהיו יותר נאמנים למצע המפלגה מאשר אנחנו. אם יעשו את זה, כל העולם ישאל: בשביל מה היה להם להתפלג? אחרי שהצענו להם חופש ויכוח והסכם, תנאים ששום מעוט לא זכה להם, מדוע פילוג? איש לא יבין את זה.

לכן זוהי אפשרות מאד לא מתקבלת על הדעת. הם לא מטורפים. הם ידעו למפרע לאן פניהם מועדות. מאז משפט פראג, כשהתבררנו על סנה, הם כבר העמידו לנו אוליטימוס שנוותר על רוב שנקבל משטר של פאריטט והסכם על כל השאלות העקרוניות, בלי הכרעת רוב. הם ניצלו אז את ההזדמנות כשחשבו שאנו בנקודת חולשה, אחרי המשבר, והגישו לנו את החשבון הזה.

מני אז, עד היום הזה, האוליטימוס הזה תלוי מעל למפלגה כחבר דאמוקלס. אף רגע לא ויתרו על זה. אם זה כל כך מחושב, ואם הם כל הזמן מדברים על זה שמצע-חיפה היה שביאה, שזה היה כשלוף, ובחזונוניות שונות מביעים חרדה על זה שהרחיקו לכת במיצוי המשותף בויעדת חיפה, אני מניח שהאפשרות השנייה מתקבלת יותר על הדעת. לא שיהיו אדוקים יותר, אלא שיערכו רביזיה ונסוגה ממצע חיפה, לעמדות המוצא שלהם, מלפני האחדות.

אני אומר זאת על יסוד ניתוח של מגמות הנראות לי מבלי להדביק תו למפרע. זה יותר ביטוי לחרדה, לאן פניהם מועדות.

מה, אם כן, יהיו היחסים בין מפ"ם ואחדות העבודה?

אם הם יחיו על חשבון הסתה נגדנו, כמו שחי ליבשיץ אחרי שעזב, לא תהיה לנו ברירה אחרת אלא להתגונן מפני דביות ולשקוד על העמדת הדברים על אמתיותם. אבל הקיטרוז נגדנו ישמש חיפוי לנסיגה רעיונית ופוליטית, אנחנו לא נעזור להם לחפות על האמת, אלא נחשוף את